

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	ทัศนคติของชุมชนต่อการอนุรักษ์ปลาบึกที่ใกล้สูญพันธุ์ บริเวณเขื่อนแม่จัดสมบูรณ์ชล อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	ว่าที่ ร.ต.อานุกาฬ วรรณคณาพล
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ	อาจารย์ ดร.สุภาพร นาคบัลลังก์ ประธานกรรมการ อาจารย์ ดร.จุรีรัตน์ โทมัส กรรมการ ผศ. กุทชงค์ กุณฺหฺลบุตร กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทัศนคติต่อการอนุรักษ์และการให้คุณค่าต่อปลาบึกของชุมชนบริเวณเขื่อนแม่จัด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่และ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการให้คุณค่าต่อปลาบึก

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ ชาวประมงที่ขึ้นทะเบียนเรือประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่จัดจำนวน 130 ราย และหัวหน้าครัวเรือนในตำบลบ้านเป้า จำนวน 111 ราย รวมทั้งสิ้น 241 ราย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐานเลขคณิต สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ใช้สถิติไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่จัดเป็นแหล่งน้ำที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ พ่อแม่พันธุ์ปลาบึก เพราะปัจจุบันปลาบึกในธรรมชาติมีจำนวนลดลงและการเพาะขยายพันธุ์ปลาบึกยังทำได้ไม่แพร่หลาย นอกจากนี้ชาวบ้าน ได้ใช้ปลาบึกเป็นตัวบ่งชี้ความอุดมสมบูรณ์ของอ่างเก็บน้ำด้วย สำหรับการจับปลาบึกที่กระทำกันอยู่ในปัจจุบัน ชาวบ้านเห็นด้วยว่าเป็นเชิงอนุรักษ์มากกว่าการทำลาย แต่ควรออกกฎเกณฑ์ควบคุมอย่างเข้มงวด และชาวประมงควรให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมสถิติของปลาบึกในอ่างเก็บน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่ประมงและอุทยานแห่งชาติ สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์ ชาวบ้านส่วนหนึ่งเห็นด้วยว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานประมงเท่านั้น อีกส่วนหนึ่งสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างอุทยานแห่งชาติและชาวบ้านเพิ่มมากขึ้น สำหรับวิธี

การนำพันธุ์ปลาบึกในอ่างเก็บน้ำมาใช้ประโยชน์ชาวบ้านเห็นด้วยว่าควรสนับสนุนการเพาะขยายพันธุ์ปลาบึกในอ่างเก็บน้ำ

ด้านการให้คุณค่าต่อปลาบึก ชาวบ้านให้คุณค่ามากเกี่ยวกับเรื่อง รัฐควรศึกษาการเพาะขยายพันธุ์ปลาบึกและนำพันธุ์ปลาบึกมาปล่อยเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง อีกเรื่องหนึ่งที่ชาวบ้านให้คุณค่ามากคือ เรื่องการอนุรักษ์ สังคมและการศึกษาวิจัยโดยชาวบ้านเห็นว่าพันธุ์ปลาบึกในอ่างเก็บน้ำเป็นแหล่งศึกษาเพื่อการอนุรักษ์ที่สำคัญ นอกจากนี้การให้ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับปลาบึกจะทำให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ รวมทั้งชาวบ้านและหน่วยงานรัฐควรร่วมมือกันในการอนุรักษ์ปลาบึก สำหรับสิ่งที่ชาวบ้านให้คุณค่าปานกลาง คือ เรื่องการบริโภคและความเห็นเรื่องที่ว่าปลาบึกเป็นสัญลักษณ์ของอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่งัด ส่วนเรื่องที่ชาวบ้านให้ค่าน้อย คือ เรื่องเกี่ยวกับปลาบึกทำให้เกิดการท่องเที่ยวหรือทำให้เกิดการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่ออนุรักษ์

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ปลาบึก พบว่า อายุ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรในอ่างเก็บน้ำ อาชีพ และการให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจและการบริโภคที่แตกต่างกันมีผลให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ อายุ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ และอาชีพที่แตกต่างก็มีผลต่อชาวบ้านในการให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจและการบริโภคแตกต่างกัน รวมทั้ง อาชีพที่แตกต่างก็มีผลให้ชาวบ้านให้คุณค่าด้านการอนุรักษ์ สังคมและการศึกษาวิจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 สำหรับระยะเวลาที่อาศัยบริเวณอ่างเก็บน้ำที่แตกต่างก็มีผลให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่แตกต่างกัน การรับรู้จำนวนปลาบึกที่แตกต่างก็มีผลให้ชาวบ้านให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจและการบริโภคแตกต่างกัน และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่แตกต่างก็มีผลให้ชาวบ้านให้คุณค่าด้านการอนุรักษ์ สังคมและการศึกษาวิจัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สำหรับแนวทางการอนุรักษ์หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งศึกษาการเพาะขยายพันธุ์ปลาบึกและควรให้ข้อมูลข่าวสารผ่านการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรม เช่น การจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้นำกลุ่มประมงและชาวประมง เพื่อให้มีบทบาทในการอนุรักษ์และร่วมศึกษาชีวิตประวัติของปลาบึกในอ่างเก็บน้ำกับหน่วยงานราชการ ได้ดียิ่งขึ้น

Independent Study Title Communities' Attitudes Towards Conservation of Endangered
Species of Mekong Giant Catfish in Mae Ngad Somboonchon
Reservoir, Amphoe Mae Tang, Changwat Chiang Mai

Author Acting Sub Lt. Arnuparp Wankanapol

M.A. Man and Environment Management

Examining Committee

Lect. Dr. Supaporn Nakbunlung Chairman

Lect. Dr. Jureerat Thomas Member

Asst. Prof. Putchong Kuntolbutra Member

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to study community attitudes toward conservation and the perceived value of Mekong Giant Catfish in the Mae Ngad Somboonchon Reservoir; and 2) to examine factors affecting attitudes toward and the perceived value of Mekong Giant Catfish.

Data were collected through a questionnaire survey of 241 samples. The samples included 130 fishermen registered at the Mae Ngad Somboonchon Reservoir and 111 heads of households living in Tambon Ban Pao. Statistical analyses included frequency, percentage, standard deviation and arithmetic mean, as well as Chi-square and Pearson's product moment correlation coefficient tests.

Results indicated that the majority of villagers agree that Mae Ngad Somboonchon Reservoir is suitable for Mekong Giant Catfish brood stock conservation, since natural Mekong Giant Catfish populations are decreasing and artificial breeding is not yet at a productive level. The Mekong Giant Catfish has also been used as an indicator for reservoir productivity. While villagers believe Mekong Giant Catfish have been captured in a manner consistent with conservation rather than depletion, they agree that rules and regulations should be applied in order to control catching. In addition, fishermen should cooperate with government officials from fishery and forestry departments in collecting data on Mekong Giant Catfish in the reservoir. In

terms of responsibility for conservation, some villagers believe this is the duty of fishery staff only, while others support the idea of more participation by local people and staff of the national park. Most villagers also support the idea that Mekong Giant Catfish breeding should take place in the Mae Ngad Somboonchon Reservoir.

Most villagers placed a high value on government research on Mekong Giant Catfish breeding and continuous release into the reservoir, as well as on social aspects of conservation. Results indicated that providing information and knowledge about Mekong Giant Catfish would stimulate awareness of local people toward Mekong Giant Catfish conservation, and that villagers and government agencies should jointly participate in conservation activities. Moderate values were placed on consumption and use of Mekong Giant Catfish as a symbol of the Mae Ngad Reservoir, whereas low value placed on use of Mekong Giant Catfish as an attraction for tourists or gathering of villagers for conservation purposes.

Factors related to attitudes toward Mekong Giant Catfish conservation included differences in age, work experience, occupation, involvement with reservoir resources, and perception of its economic and consumption value, which significantly affected villagers attitudes in various ways. Moreover, age, work experience and occupation relate to differences in perception of economic and consumption value of Mekong Giant Catfish. Statistical analyses showed that occupation was correlated with values placed on social and research aspects of conservation, at the 0.01 significance level. Length of time living in the area also affected attitudes, and knowledge of Mekong Giant Catfish population levels correlated with perceptions of economic and consumption value. Moreover, work experience correlated with perceptions of conservation, social and research value at the 0.05 significance level.

As for conservation concerns, findings indicate that relevant government agencies should conduct research on Mekong Giant Catfish breeding and provide updated information. They should also promote extension activities such as training fishermen and their leaders to have a more active cooperative role in conservation and study of Mekong Giant Catfish in the reservoir.